

In gesprek met ds. Jan Hommes, classispredikant : 'Een kerk in het dorp is belangrijk'

Jan Hommes is sinds 2018 de classispredikant van de provincies Groningen en Drenthe. Zijn passie: de kerk behouden in het dorp. Als het kan als zelfstandige gemeente en waar nodig in een samenwerkingsverband met andere kerken. „Ik probeer gemeentes open te maken voor elkaar.”

Zijn passie voor kleine kernen komt voort uit zijn jeugd. Hommes (1957) is opgegroeid in Zandweer, een klein dorp in het noorden van Groningen. Dat heeft mij gevormd, vertelt hij. „Een dorp, een hechte gemeenschap. Iedereen kent elkaar. Ik woon nu in Glimmen, onder de rook van de stad Groningen. Daar heb je dat niet, daar is geen dorpsgemeenschap.”

Hommes heeft inmiddels in verschillende gemeenten gestaan als predikant. En vrijwel altijd ging het om kleine gemeentes. „Hierdoor ken ik de problematiek van de kleine gemeentes heel goed, ik heb het op veel plekken van heel dichtbij meegemaakt.” De voortdurende zoektocht naar nieuwe kerkenraadsleden, naar vrijwilligers voor het jeugdwerk of ouderenzorg; hij kwam het overal tegen. Hommes wilde hier wat aan doen. „Ik probeerde te bekijken wat de mogelijkheden waren voor onderlinge samenwerking tussen verschillende kerken, hetzij in het eigen dorp, hetzij in meerdere dorpen. Maar dat liep niet heel hard.” En precies in die periode kwam de oproep voor classispredikant voorbij.

Hommes is niet christelijk opgevoed. „Nee, ik kom niet uit een kerkelijk gezin. Ik ben er eigenlijk in gerold.” Thuis werd niet over het geloof gesproken. Desondanks borrelde er diep van binnen iets bij hem op dat vlak. Het gevoel toch iets met God te willen doen, zorgde er voor dat hij op de middelbare school besloot naar catechisatie te gaan. „Toen ik dertien was heb ik mijn eerste bijbel gekocht.” Daar werd thuis natuurlijk best raar naar gekeken. Helemaal toen hij jaren later, na zijn studie en loopbaan als chemicus, besloot om theologie te gaan sturen. „Ze waren bang dat ik met de bijbel onder de arm op verjaardagen zou gaan preken”, zegt hij lachend bij de herinnering.

Hommes is sinds 2018 als classispredikant verbonden aan Groningen en Drenthe. Hij houdt van gemeentewerk en wil een verbindende factor zijn, al valt dat niet altijd mee. Het is een groot gebied, erkent hij. Te groot, hoort hij ook wel, als hij op bezoek gaat bij gemeentes in zijn werkgebied. „Sommige gemeentes voelen een grote afstand in de huidige classis.”

Het is zijn streven om alle gemeentes in ieder geval één keer per vier jaar bezocht te hebben. Extra bezoeken tussendoor zijn er ook, bijvoorbeeld als er problemen zijn in een gemeente. Maar ook als een gemeente vacant raakt, gaat hij in gesprek met de kerkenraad. Om te horen hoe het in deze gemeente draait, maar vooral ook om te horen waar ze naar toe wil. „Het leuke van dit werk is dat ik overal kom, in de volle breedte van de kerk; van vrijzinnig tot gereformeerde bond. Dat vind ik heel fascinerend.”

Het leuke aan zijn baan vindt Hommes vooral de betrokkenheid bij de kerk in de breedste zin van het woord. „Ik probeer gemeentes open te maken voor elkaar.” Wanneer is zijn werk geslaagd? „Als gemeentes makkelijk bij elkaar binnenlopen en elkaar helpen. Elkaar zodanig vertrouwen dat er uitwisseling van kennis en informatie mogelijk is.” Maar zo ver is het nog niet, weet hij inmiddels. „Het is een kwestie van lange adem.”

Het lastige in dit proces is dat vooral kleinere kerken het lastig vinden om over hun grenzen heen te kijken. „Ze zijn bang om hun eigen identiteit te verliezen

door samen verder te gaan met een andere kerk. Die angst zorgt er voor dat veel kerken lang op zichzelf blijven." Aan de ene kant begrijpt Hommes die angst, maar toch wil hij benadrukken dat dat gevoel meestal niet nodig is. Want of ze nu groot zijn of klein, kerken lijken veel meer op elkaar dan menigeen op het eerste gezicht verwacht. „Overal zie ik veel liefde voor de kerk, overal zie ik enthousiaste vrijwilligers die door het vuur willen gaan voor hún kerk." En juist dát aspect wordt doorgaans niet benoemd. „Dat punt zou ik graag bovenaan in de beleidsplannen zien staan. Laat zien waar je als kerk voor staat, vertel wat God voor je betekent, waar je als kerk naar toe wilt en wat je niet wilt als je in gesprek gaat met een andere kerk." Je eigen basis op papier zetten, helpt kerkenraden om makkelijker het gesprek met de 'buren' aan te gaan, is zijn ervaring. „Praat daar open en eerlijk over. Ik snap best dat je het niet altijd eens zult worden, maar het is belangrijk om als individuele kerk te laten zien waar je voor staat. Dan wordt heel snel duidelijk of je eventueel samen verder kunt gaan of juist niet. Er wordt nog te veel gekeken naar praktische zaken."

Een kerk in het dorp is belangrijk, vindt Hommes. „Een kerk als levende gemeenschap in het dorp, daar wil ik voor gaan", zegt hij vol overtuiging. „Als er nu niets gebeurt, zal een aantal kerken het niet bolwerken vanwege te weinig financiën of te weinig leden. Dat zou heel jammer zijn." Mensen willen graag dichtbij een dienst vieren, is zijn ervaring. En soms lukt dat alleen door samen te werken met een andere gemeente.

Daarom vindt Hommes het zo belangrijk dat kerken open en eerlijk tegen elkaar zijn, elkaar in vertrouwen durven nemen en durven te zeggen wat ze willen. „Ik probeer daar mijn steentje aan bij te dragen." Hommes heeft recent een bezoek gebracht aan de kerken van Nijeveen. Veel zaken die hier spelen zijn voor hem heel herkenbaar en komen overeen met wat hij elders ziet.

Hoe de kerken er over tien jaar voor staan? Hij heeft geen idee. Wel hoop. „Ik hoop dat er veel kleine gemeenten zijn die de weg naar elkaar hebben gevonden en daardoor in een redelijke samenhang kunnen blijven bestaan in de dorpen." Hommes is realistisch genoeg om in te zien dat de toekomst er niet overal even rooskleurig uitziet. In de meeste kerken neemt het aantal bezoekers op zondag af en het verlies is het grootst aan de kant van de jongere leden. „Voorlopig worden we als kerk alleen maar kleiner."

Maar de oplossing voor dit probleem heeft ook hij niet. „Mensen vragen mij wel eens of ik tips heb. Maar die heb ik niet, voor tips verwijs ik altijd door naar het landelijk dienstencentrum in Utrecht." Wat volgens hem wel belangrijk is, is om zelf na te denken als kerk en dingen te doen die bij je passen. „Of het nu gaat om een paas- of kerstviering of een gewone zondag, zoek verbinding met het dorp, met je omgeving."

Kerken horen bij de dorpsgemeenschap, vindt hij. „Ik denk dat wij die gemeenschap iets te bieden hebben." Verbinding zoeken kan op veel manieren. De kraam van de gereformeerde kerk op de jaarlijkse braderie in Nijeveen vindt hij hiervan een mooi voorbeeld. „Een prachtige manier om met de mensen van je gemeente maar ook van je dorp in gesprek te gaan." Maar ook tussen de kerken in Nijeveen en Kolderveen wordt de ontmoeting belangrijker. „Jullie worden alle drie kleiner, je zult elkaar meer en meer nodig hebben."

Maatwerk is hierin het sleutelwoord. „Kijk wat je samen kunt doen. Daar is geen algemene formule voor, want ieder dorp is anders. Maar laat iedereen vooral zijn eigen ding doen, blijf bij jezelf." En houd jezelf als gemeente een spiegel voor. „Je kunt alleen een stap zetten als je weet wie je zelf bent. Dan weet je wat je los kunt laten en waarom."

Er hangt vaak een negatief gevoel rond krimpende kerken. Maar er zit ook een andere, mooie kant aan, vindt hij. „Overall waar ik kom zie ik veel betrokken mensen, mensen die hun best doen voor de kerk. Dat vind ik mooi. Daar vind ik mijn drive om met deze mensen te werken aan de toekomst van hun kerken. Zodat ze samen verder kunnen.”

Streamer 1:

„Overall zie ik enthousiaste vrijwilligers die door het vuur willen gaan voor hún kerk.”

Streamer 2:

„Een kerk als levende gemeenschap in het dorp, daar wil ik voor gaan.”

KADER: Classes en ringen

Nederland kent sinds 2018 bij de in 2018 van kracht geworden herziening van de kerkorde nog maar 11 classes in plaats van 74. Elke classis wordt geleid door een classispredikant. De hoofdtaak van de classispredikant is het 1 keer per 4 jaar bezoeken van de gemeenten, predikanten en kerkelijk werkers met een vaste aanstelling, en vervolgens informeert hij het breed moderamen over zijn bevindingen. Daarnaast heeft hij bestuurlijke taken in en namens het breed moderamen, zoals de behandeling van problematische situaties van ambtsdragers of gemeenten, (voorbereiding van) vergaderingen, representatie, bezinning en collegiale contacten.

Om de afstand tussen de gemeenten in de classes te verkleinen, wordt gewerkt aan het opzetten van ringen. Kort gezegd komt het er op neer dat deze ringen de omvang hebben van de oude classes. Deze ringen, bedoeld als een ontmoetingsplek van gemeentes, staan nog in de kinderschoenen, zegt Hommes. „Het moet nog vorm krijgen, komend najaar gaan we hier werk van maken.” Kern van een ring is dat gemeentes hierin de ruimte krijgen om elkaar als omringende gemeentes te blijven ontmoeten. Het gevoel blijven houden samen kerk te zijn.” Maar, voegt hij daar aan toe, het initiatief voor zo'n ontmoeting ligt bij de gemeentes zelf.

Fennek Wiepkema